

**PAŽYMA DĖL SKUNDO
PRIŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS MINISTRO PIRMININKO TARNYBĄ
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJĄ**

2012-09-19 Nr. 4D-2012/1-917
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (toliau vadinamas ir Seimo kontrolieriumi) gavo X (toliau vadinamas ir pareiškėju) skundą dėl galimo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos ir Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pareigūnų biurokratizmo.

Pareiškėjas skunde nurodo: „[...] Ministro pirmininko tarnybai Energetikos ministerijai Skundas Dėl valstybės institucijų pareigūnų biurokratizmo ribojant pareiškėjų galimybes teikti prašymus, pasirašytus elektroniniu parašu [...]. Pareiškėjas 2012-05-24 e paštu pateikė raštą „Dėl šilumos ūkio įstatymo pakeitimo [...] įgyvendinimo“ Vyriausybei, Seimo ekonomikos komitetui; kopijos: Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, Energetikos ministerijai, Šiaulių miesto savivaldybei. Pareiškėjas 2012-05-26 e paštu gavo Energetikos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus pasiūlymą atsiųsti pasirašytą raštą (originalą arba pasirašytą ADOC formato elektroniniu parašu); tuomet jis bus užregistruotas ir pateiktas oficialus Energetikos ministerijos atsakymas. [...] Energetikos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus vedėja ir toliau nurodo, kad ministerija gali registruoti elektroninį dokumentą, tik tuo atveju, kai jis pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu; elektroninis parašas, kuriuo pasirašomas dokumentas, turi būti įsigytas iš kvalifikuotus sertifikatus sudarančių sertifikavimo paslaugų teikėjų. [...] Tarnybos puslapyje „Prašymai“ nurodoma, kad Prašymai, teikiami elektroniniu būdu, turi būti sudaryti saugia parašo formavimo įranga, patvirtinti galiojančiu kvalifikuotu skaitmeniniu sertifikatu ir atitikti Elektroniniu parašu pasirašyto elektroninio dokumento specifikacijos reikalavimų aprašo reikalavimus; prašymui pasirašyti privalomas kvalifikuotas skaitmeninis sertifikatas; jis yra įdiegtas naujo pavyzdžio Asmens tapatybės kortelėje arba gali būti įsigytas iš patikimo sertifikavimo paslaugų teikėjo. Tokios nuostatos neatitinka Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklų 25 punktui, nes jame nėra reikalavimo, kad prašymui pasirašyti privalomas kvalifikuotas skaitmeninis sertifikatas. Elektroniniu būdu pateikto prašymo elektroninį parašą ir prašymą pateikusį asmenį identifikuoti galima, kai e parašu prašymas pasirašomas www.eparasas.lt sistemoje (per elektroninę bankininkystę. Analogiškos sistemas, naudojančias el. parašą bei bankų sistemas, taiko Valstybinė mokesčių inspekcija ir SoDra. Svetainėje „Elektroniniai valdžios vartai“ taip pat nurodoma, kad norėdami pasinaudoti Elektroninės valdžios portalo teikiamomis paslaugomis, turite tenkinti vieną šių sąlygų: (2) Būti vienos iš žemiau pateiktų komercinių bankų internetinės bankininkystės sistemos vartotoju. Pareiškėjas 2012-06-04 raštu „Dėl asmenų prašymų pasirašymo elektroniniu parašu“ (pasirašytu e parašu eee.eparasas.lt sistemoje (per elektroninę bankininkystę), kuriame išdėstė minėtas aplinkybes, kreipėsi į Ministro pirmininko tarnybą prašydamas patikslinti, ar gyventojų prašymas Vyriausybei, Ministro pirmininko tarnybai, siunčiamas e paštu, gali būti pasirašytas eparasas.lt sistemoje (per elektroninę bankininkystę). Pareiškėjas 2012-06-11 e paštu gavo Ministro pirmininko tarnybos Strateginio valdymo departamento Viešojo valdymo skyriaus [...] pranešimą [...]. Projektas www.eparasas.lt sistemos sukūrimas galimai buvo finansuojamas iš valstybės biudžeto (mokesčių mokėtojų pinigais), o nurodytieji pareigūnai siekia neleisti gyventojams mokesčių mokėtojams šia sistema pasinaudoti. Jei šie pareigūnų siekiai būtų realizuoti, iš gyventojų mokesčių mokėtojų būtų atimta teisė nemokamai e parašu pasirašyti prašymus ir skundus teikiamus valstybės institucijoms, jie būtų priversti mokėti arba už tradicinio pašto paslaugas arba už kvalifikuotą skaitmeninį sertifikatą įsigytą iš sertifikavimo paslaugų teikėjo. [...].“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau vadinama ir LR SKĮ) 19 bei 20 straipsniais, 2012-06-25 ir 2012-06-26 raštais Nr. 4D-2012/1-917/3D-2150 ir Nr. 4D-2012/1-917/3D-2162 kreipėsi į Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybą (toliau vadinama ir Tarnyba) bei Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją (toliau vadinama ir Ministerija), prašydamas pateikti išsamius, konkrečius ir teisės aktais pagrįstus Tarnybos ir Ministerijos atsakymus pagal kompetenciją.

Tarnyba ir Ministerija 2012-07-30 (Seimo kontrolierius raštą gavo 2012-08-01) ir 2012-08-01 (Seimo kontrolierius raštus gavo 2012-08-01 ir 2012-08-02) raštais Nr. D-988/33-431 ir Nr. (5.3-04) 3-2719 pateikė Seimo kontrolieriui prašomą informaciją, kurioje buvo nurodyta, kad:

1. Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kitose viešojo administravimo subjektuose taisyklėse (toliau – APNT) reikalavimai asmenų prašymams, pateikiamiems elektroniniu būdu, nustatyti 24 ir 25 punktuose. 24 punktas nustato, kad tik „asmens prašymas, pateiktas elektroniniu būdu ir pasirašytas elektroniniu parašu, prilyginamas prašymui raštu“, t. y. vienareikšmiškai nustatoma, kad asmens prašymas, pateiktas elektroniniu būdu, turi būti pasirašytas asmens elektroniniu parašu. Tuo tarpu svetainėje www.eparasas.lt dokumentams sudaryti naudojamas ne piliečio parašas, o sisteminis parašas. Taigi www.eparasas.lt svetainėje sudaryta rinkmena neatitinka ir APNT 25.4. papunkčio, kuris nustato, jog elektroniniu būdu pateiktas prašymas sudaromas taip, kad prašymą gavusi institucija galėtų identifikuoti elektroninį parašą;

2. Lietuvos archyvų departamento (šiuo metu – Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba) 2009 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-60 „Dėl elektroniniu parašu pasirašyto elektroninio dokumento specifikacijos Adoc-vl.O patvirtinimo“ nustatyta elektroniniu parašu pasirašyto elektroninio dokumento specifikacija, kurią atitikti turi ir fizinių asmenų elektroniniu parašu pasirašyti oficialūs elektroniniai dokumentai. Šiuo įsakymu patvirtintos specifikacijos 1-uoju punktu, be kita ko, nustatyta, kad reikalavimas parengti elektroninį dokumentą pagal ADOC specifikaciją privatiems fiziniams asmenims yra privalomas, kai rengiami elektroniniai dokumentai yra skirti pateikti įstaigoms;

3. Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas (toliau vadinama ir EPI) nustato, kad tik „saugus elektroninis parašas, sukurtas saugia parašo formavimo įranga ir patvirtintas galiojančiu kvalifikuotu sertifikatu, elektroniniams duomenims turi tokią pat teisinę galią kaip ir parašas rašytiniuose dokumentuose ir yra leistinas kaip įrodinėjimo priemonė teisme“ (EPI 8 straipsnio 1 dalis), „nebent jeigu parašų naudotojai, naudojantys kitas technologijas, tarpusavyje dėl to susitaria“ (EPI 8 straipsnio 3 dalis);

4. skunde nurodytos svetainės www.eparasas.lt adresu https://www.eparasas.lt/lit/Sistemos_naudojimo_taisykles/247 išdėstytos jų sukurtų dokumentų naudojimo taisyklės. Šiose taisyklėse pačių svetainės kūrėjų nustatomi leistini pasirašyti dokumentai. Šiame pačių svetainės kūrėjų sudarytame galimų sudaryti dokumentų sąrašė nėra fizinių asmenų prašymų, teikiamų valstybės institucijoms;

5. yra nemokamų, pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos, adresu http://www.archyvai.lt/lt/paslaugos_53/adoc-dokumentai.html, arba UAB „Mitsoft“, adresu <https://signa.mitsoft.lt/signa-web/app/index.html>, pateiktų priemonių, leidžiančių sudaryti elektroninį fizinių asmenų prašymą, skirtą pateikti valstybės institucijoms, visiškai atitinkanti galiojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus;

6. 2012-05-24 pareiškėjas elektroniniu paštu atsiuntė Ministerijai nepasirašytą raštą „Dėl Šilumos ūkio įstatymo pakeitimo (2011-09-29 įstatymas Nr. XI-1608) įgyvendinimo“ (toliau – Raštas). Vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-158 „Dėl Elektroninių dokumentų valdymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) 27 punktu, gautas elektroninis dokumentas registruojamas, jei atitinka Lietuvos vyriausiojo archyvaro patvirtintas ar su juo suderintas elektroninio dokumento specifikacijas, yra pasirašytas galiojančiu elektroniniu parašu ir galima atpažinti jo turinį. Šių reikalavimų neatitinkantis elektroninis dokumentas neregistruojamas ir apie tai pranešama siuntėjui, jei galima nustatyti jo ryšio duomenis. Atsižvelgiant į Taisyklių reikalavimus, pareiškėjo atsiųstas nepasirašytas raštas nebuvo užregistruotas ir apie tai elektroniniu paštu buvo pranešta pareiškėjui;

7. pareiškėjas elektroniniu paštu 2012-06-01 kartotinai atsiuntė interneto tinklalapyje www.eparasas.lt elektroniniu parašu pasirašytą raštą. Minėtame interneto tinklalapyje skelbiamose

naudojimosi eparasas.lt sistema taisyklėse nurodyta, jog ši elektroninio dokumentų pasirašymo sistema nėra kvalifikuota valstybinių institucijų dokumentų pasirašymui. Atsižvelgiant į tai bei vadovaujantis žemiau nurodytų teisės aktų reikalavimais, pareiškėjo elektroniniu paštu kartotinai atsiųstas raštas nebuvo užregistruotas, pareiškėjas apie tai informuotas;

8. EPĮ 8 straipsnis nustato, kad saugus elektroninis parašas, sukurtas saugia parašo formavimo įranga ir patvirtintas galiojančiu kvalifikuotu sertifikatu, elektroniniams duomenims turi tokią pat teisinę galią kaip ir parašas rašytiniuose dokumentuose, ir yra leistinas kaip įrodinėjimo priemonė teisme. To paties įstatymo 10 straipsnyje yra nurodyta, kad kvalifikuotus sertifikatus sudarantys Lietuvos Respublikos sertifikavimo paslaugų teikėjai privalo užsiregistruoti elektroninio parašo priežiūros institucijoje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka;

9. pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. sausio 17d. nutarimą Nr. 32 „Elektroninio parašo priežiūros institucijos“ (Žin., 2011, Nr. 8-316), Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba yra įgaliota atlikti elektroninio parašo priežiūros institucijos funkcijas, įskaitant kaupti informaciją apie kvalifikuotus sertifikatus sudarančius sertifikavimo paslaugų teikėjus;

10. pareiškėjo pirmą kartą ir kartotinai pateikti raštai nebuvo pasirašyti teisės aktų reikalavimus atitinkančiu elektroniniu parašu, todėl, vadovaujantis APNT 27 punktu, buvo nuspręsta rašto neregistruoti, apie tai informuojant pareiškėją. Pareiškėjui taip pat buvo pranešta, jog elektroniniai dokumentai registruojami tuomet, kai jie pasirašomi galiojančiu kvalifikuotu elektroniniu parašu, įsigytu iš kvalifikuotus sertifikatus sudarančių sertifikavimo paslaugų teikėjų.

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis asmenų teisę gauti informaciją iš viešojo administravimo subjektų, yra Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (toliau – TGIĮ). Šio įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad prašymas – tai pareiškėjo kreipimasis į valstybės ar savivaldybių instituciją ar įstaigą, pateiktas žodžiu ar raštu, **įskaitant elektroninę formą**, pirmiau minėto įstatymo nustatyta tvarka. Pagal to paties įstatymo 12 straipsnio 2 dalį – prašymai gali būti teikiami tiesiogiai, pareiškėjui atvykus į įstaigą, siunčiami paštu ar per pasiuntinį arba **elektroninėmis priemonėmis, jei yra galimybė identifikuoti pareiškėją**, pagal to paties straipsnio 6 dalį – visi raštu, **įskaitant elektroninę formą**, įstaigai pateikti prašymai turi būti **pasirašyti pareiškėjo arba jo atstovo**.

Pagal APNT nuostatų 14 punktą, kuriame nurodyta, jog asmenų prašymai gali būti pateikiami žodžiu (telefonu ar tiesiogiai asmeniui atvykus į instituciją), raštu (tiesiogiai asmeniui atvykus į instituciją, atsiuntus paštu ar per pasiuntinį) ir elektroniniu būdu institucijos elektroninio pašto adresu, 24 punktą (asmens prašymas, pateiktas **elektroniniu būdu ir pasirašytas elektroniniu parašu**, prilyginamas prašymui raštu), 25 punktą ir 25.4. papunktį (elektroniniu būdu pateiktas prašymas sudaromas taip, kad prašymą gavusi institucija **galėtų identifikuoti elektroninį parašą ir prašymą pateikusį asmenį**), 35 punktą (prašymai, pateikti elektroniniu būdu nesilaikant šių Taisyklių 25.4 papunktyje nustatyto reikalavimo, nenagrinėjami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip). Būtent 25.4 punkte imperatyviai nurodytas baigtinis dvejų reikalavimų sąrašas, kuris būtinas, jog asmenų prašymai, pateikti elektroniniu būdu viešojo administravimo subjektui, būtų nagrinėjami. Tai reiškia, jog nesant įvykdytam nors vienam iš pirmiau minėtų reikalavimų, prašymas nenagrinėjamas.

Pagal Taisyklių 27 punktą, gautas elektroninis dokumentas registruojamas, jei atitinka Specifikaciją, **yra pasirašytas galiojančiu elektroniniu parašu** ir galima atpažinti jo turinį. Šių reikalavimų neatitinkantis elektroninis dokumentas neregistruojamas ir apie tai pranešama siuntėjui, jei galima nustatyti jo ryšio duomenis.

eparasas.lt pareiškėjui net kelis kartus raštu nurodė, jog jų „parašas yra nekvalifikuotas, todėl valstybinėms įmonėms jis nėra tinkamas.“

Atsižvelgiant į tai, kas pirmiau išdėstyta, galima teigti, jog išvardintoms institucijoms elektroniniu būdu pareiškėjo pateiktas prašymas neatitinka reikalavimų, keliamų dokumentams, kurie teikiami viešojo administravimo subjektams, pasirašytiems elektroniniu parašu, todėl nei Tarnyba, nei Ministerija nepažeidė teisės aktų, reguliuojančių viešąjį administravimą, ir vadovaudamosi teisės aktų imperatyviu reguliavimu pagrįstai atsisakė priimti nagrinėti pareiškėjo joms pateiktą prašymą, todėl pareiškėjo skundas pripažintinas nepagrįstu.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 str. 1 d. 2 p. Seimo kontrolierius nusprendžia pareiškėjo X skundą dėl galimo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos ir Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pareigūnų biurokratizmo atmesti.

Seimo kontrolierius

Romas Valentukevičius

Juras Taminskas, 8 706 65146